

„Un Program de tipul celui de stabilizare și relansare economică trebuia adoptat atunci când primele simptome ale crizei au început să se întrevadă”

Interviul „Monitorul de Business” cu Victor Parlicov, expert economic IDIS „Viitorul”

Foto: IDIS „Viitorul”

MB: Este benefic pentru R. Moldova așa un Program de stabilizare și relansare economică pe anii 2009-2011?

VP: Da, cu siguranță, așa un program era necesar. El trebuia adoptat încă atunci când primele simptome ale crizei au început să se întrevadă, adică la sfârșitul anului 2008, începutul anului 2009. Dar, din cauza că eram în perioadă electorală, guvernării de atunci au preferat să ignore această problemă, sub pretextul păstrării stabilității sociale înainte de alegeri. Acest argument, în opinia mea, este mai puțin valabil atunci când o mulțime de factori obiectivi indică că la sfârșitul anului se așteaptă un colaps la nivel de buget. Respectiv, cum 2009 a fost practic în întregime un an electoral, Programul dat a fost elaborat cam târziu (finalizat către a doua jumătate a lunii octombrie), atunci când țara practic a trecut singură piscul de jos a crizei

în majoritatea sectoarelor. Acum, ceea ce are loc în economia noastră, în „jargonul” bursier se numește trend lateral, de aceasta Programul și poartă denumirea de „Program de stabilizare și relansare economică”.

MB: În opinia D-voastră, cât de bine este structurat acest Program?

VP: Îmi pare absolut clar că după structură Programul e bun. El conține trei priorități, toate trei relevante și care țin de: 1) micșorarea deficitului bugetar, stabilizarea bugetului; 2) dinamizarea sectorului economic; 3) protecția păturilor social vulnerabile și asigurarea echității sociale. Pe fiecare dintre aceste priorități sunt obiective specifice și măsuri.

Măsurile sunt pe termen scurt – până la sfârșitul lui 2009 și măsuri pe termen mediu – 2010-2011. În opinia mea, măsurile pe termen scurt sunt foarte multe, ceea ce denotă cred, dorința actualei guvernări de a redresa cât mai repede posibil situația din economia națională. Însă, sunt destul de sceptic în privința realizării lor în termenii stabiliți, deoarece până la sfârșitul lui 2009 sunt planificate în jur de 30 acțiuni, de aceea nu cred în implementarea lor plenară. Dar, important că deja s-au făcut primii pași. Vectorul general al economiei noastre în cazul în care guvernarea va rămâne aceeași, este deja clar.

MB: Cât de mult a fost implicată societatea civilă în elaborarea acestui Program?

Știri pe scurt

IDIS „Viitorul” a organizat, pe 13 noiembrie, împreună cu Camera de Comerț și Industrie (CCI) Ungheni, o masă rotundă, cu tema „Agenda Locală de Business și criza economică în Republica Moldova – măsuri pentru susținerea sectorului real”.

La ședință au fost dezbătute măsurile urgente ce trebuie întreprinse pentru minimizarea efectelor crizei economice în sectorul real al Republicii Moldova, cu scopul de a contribui la menținerea capacității de concurență a companiilor autohtone și a stimulării activității antreprenoriale din țară, în cadrul procesului Agenda Națională de Business, susținut de Camera de Comerț și Industrie din Moldova și Confederația Națională a Patronatelor.

La masa rotundă au participat membri CCI, reprezentanții asociațiilor bancare, ai administrației locale precum și a cercurilor largi a comunității de afaceri și a organizațiilor neguvernamentale.

Mai multe informații despre Agenda de Business puteți găsi la: www.business.viitorul.org

Continuare în pagina 2

Continuare din pagina 1

VP: Programul de stabilizare și relansare economică, cât și Planul de guvernare, au fost alcătuite, deși în termen foarte scurt, cu aportul larg a mediului de afaceri și societatea civilă. Acesta este unul din primele semne practice ce denotă că modul de abordare a guvernării s-a schimbat. Deja nu putem vorbi de măsuri unilaterale, neconsultate cu cercurile largi. Însăși faptul că s-a pornit pe această cale, dincolo de avantajele că fiecare își poate exercita nemijlocit influența și a-și aduce aportul său la guvernare, aceasta implică și o responsabilitate suplimentară pentru reprezentanții business-ului, societății civile și cea de experți. Din care cauză? Deoarece dacă până acum nu conta dacă oferi ori nu soluții, că ele oricum nu erau luate în calcul, acum vocea acestor comunități trebuie să devină mai chibzuită, echilibrată și practică.

MB: Pe ce s-a bazat Guvernul când a elaborat acest Program?

VP: Guvernul a reieșit din problemele economice care s-au creat. Problema de bază a Programului era acoperirea deficitului bugetar. În condițiile în care modelul economic al precedentei guvernări se baza pe facilitarea consumului intern și el a suferit eșec, atunci când remitențele s-au redus cu vreo 30%, trebuiau găsite surse pentru deficitul bugetar creat. Cu atât mai mult că fosta putere a făcut tot posibilul ca acest deficit să fie cât mai mare, în 2009. Persoanele care au venit recent la putere, au reușit, în timp scurt, să negocieze cu Fondul Monetar Internațional (FMI) un Memorandum, adică au reușit să convingă Fondul de faptul că au o viziune asupra economiei noastre și știu ce vor să facă.

MB: Câți bani va costa acest Program și de unde îi vom lua?

VP: Pentru a acoperi deficitul bugetar, cea mai mare parte a banilor îi luăm de la FMI. Trebuie de menționat că cea mai mare problemă era a bugetului asigurărilor sociale, care, din cauza că s-a contractat baza salarială foarte drastic pe parcursul lui 2009, practic nu se suplinea cu viteza cu care din el trebuiau achitate pensiile etc. Respectiv, actuala guvernare a făcut un transfer de vreo 800 mln. lei din bugetul de stat la bugetul de asigurări sociale. Pe de altă parte, a convins Fondul că nu trebuie de redus salariile, iar obligațiile asumate de fosta guvernare față de bugetari trebuie să fie onorate.

Sistemul nostru de impozitare a veniturilor persoanelor fizice este astfel construit că, din 1000 lei pentru salarii achitate, 45-50 lei revin la bugetul asigurărilor sociale. Așadar, acceptând plata salariilor, din cele peste 2 mlrd. de lei care au fost direcționate pentru aceasta, prin efect multiplicator, s-a obținut încă aproape un mlrd. de lei în buget.

Noua guvernare a fost destul de conservativă în privința bugetului, deși veniturile bugetare, în comparație cu cele prognozate, s-au redus cu aproximativ 4 mlrd. și jumătate (asta dacă nu ținem cont de cele 2 mlrd. oferite de FMI), cheltuielile bugetare au scăzut doar puțin mai mult de jumătate de miliard de lei. Adică, actuala putere a încercat să realoce banii

din domeniile unde acești bani existau și stăteau neutilizați, îndreptându-i spre domeniile unde de ei era o necesitate stringentă. O sumă impunătoare a fost luată de la Compania Națională a Asigurărilor în Medicină (CNAM) (în sensul că transferurile spre CNAM au fost reduse cu ceva mai mult de 400 mln.), adică s-a procedat, în opinia mea, destul de logic. În momentul când CNAM va necesita niște transferuri mai mari, ele ar putea fi revăzute. Exact așa s-a procedat și cu alte domenii, de exemplu știința. Academia de Științe a Moldovei consuma anual în jur de 700 mln. lei, însă modul în care ei erau consumați și efectul acestor bani era greu de observat. S-a reușit să se mențină intacte necesitățile vitale ale economiei și ale bugetarilor, inclusiv celelalte obligațiuni ale bugetului.

Dacă până la sfârșitul anului se confirmă prognozele făcute în bugetul rectificat, avem șanse ca pe anul viitor să putem echilibra bugetul, fără a face apel la reduceri din fondul bugetar.

MB: În ce măsură este ajutorul extern „colacul de salvare” al economiei naționale?

VP: Așa și este, din două considerente. Pe de o parte, FMI la modul direct a finanțat deficitul bugetar, ceea ce este o noutate, o schimbare de politici în cadrul Fondului. Însă, aceasta nu este o excepție doar pentru Moldova; ei anul trecut și-au schimbat politica și au acceptat asemenea practici. Pe de altă parte, pentru a scoate economia din recesiune, metoda clasică utilizată sunt investițiile publice în proiecte de infrastructură. Așa s-a procedat în Statele Unite în anii 1930, aceasta stă la baza keynesism-ului, același lucru acum încearcă să îl facă toate țările, în special cele care au resurse pentru asta. Noi suntem în starea în care dacă rămâneam fără acest suport extern, nu aveam resurse interne suficiente pentru a efectua investițiile necesare relansării unor procese economice. Din fericire, suportul extern, pentru infrastructura drumului și altele, nouă ne permite acest lucru și Programul de stabilizare și relansare economică presupune un șir de măsuri pentru anii viitori, finanțate cu concursul partenerilor din străinătate.

MB: Ce urmează după semnarea memorandumului?

VP: Memorandumul cu FMI este ca o ușă, deoarece atunci când acesta e încheiat, apar posibilități de parteneriat cu alte instituții externe. Acesta și este rolul Fondului în structura organismelor internaționale, de a evalua perspectiva dezvoltării țării și calitatea guvernării, și dacă aceasta este una bună și cu perspectivă, atunci vin și alte instituții. Testul acesta a fost trecut de către guvernarea actuală. Acum urmează să fie stabilite și negociate programe de investiții cu alți parteneri externi.

Un alt aspect e că pe cel puțin acești doi ani ai Memorandumului (2010-2011), dacă R. Moldova va mai dori să beneficieze de suport extern, va trebui să demonstreze că ea realizează ceea ce este inclus în Memorandum.

Programul de stabilizare și relansare economică pe anii 2009-2011 poate fi descărcat în întregime de pe: <http://www.mec.gov.md/node/1766>

Monitorul de Business

Încotro merge piața strugurilor?

Republica Moldova se plasează pe locul 19 în lume după volumul producției anuale de struguri, conform celor mai recente statistici (din 2007) ale Fondului ONU pentru Agricultură. Aceste date se conțin într-un studiu elaborat cu suportul IFAD și CNFA și prezentat, la Chișinău, în cadrul Forumului strugurilor de masă.

Producția anuală de struguri în R. Moldova, atât a soiurilor tehnice cât și a celor de masă, se cifrează la 600 mii tone, cu o scădere de aproape 2% în ultimii ani. În topul mondial, țara noastră este devansată de România (locul 18), unde producția anuală este de 800 mii tone de struguri, dar se plasează înaintea Uzbekistan, cu o recoltă anuală sub 600 de mii de tone.

Cel mai mare producător din lume este Italia – peste 8.5 milioane tone de struguri anual, urmată de Franța (6.5 mil) și China (6.3 mil). Organizația Internațională a Viei și Vinurilor estimează că circa 30% din producția mondială revine strugurilor de masă, în timp ce restul este destinată fabricării vinurilor și stafidelor. Datele statistice mai arată ca ritmul de creștere a strugurilor de masă crește anual cu circa 2.5%. „Am înțeles că facem o greșală mizând mai mult pe struguri de soiuri tehnice. Am descoperit că chiar și piața internă nu este suficient asigurată cu soiuri de masă”, afirmă Anatol Spivacenco, ministrul adjunct al Agriculturii și Industriei Alimentare.

Performanță redusă la export

Potrivit datelor UN Comtrade, R. Moldova este pe locul 18 în rândul celor mai mari exportatori de struguri de masă. În 2008, de exemplu, am livrat peste hotare numai 20 de mii de tone de struguri, dar trebuie de remarcat că în ultimii ani am beneficiat de o creștere constantă de circa 25% anual.

Suntem însă net inferiori atunci când vine vorba de prețurile la export. Prețul mediu aplicat de producătorii moldoveni la livrările externe a fost, anul trecut, de 572 USD pe tonă, în timp ce vecinii de top au practicat prețuri duble sau triple. Bunăoară, Australia – aflată cu o poziție mai sus – exportă cu 1 860 USD pe tonă, în timp ce „vecinul de jos” – Namibia – livrează strugurii cu 1 655 USD pe tonă. „Discutăm despre veșnica problemă moldovenească – vânzarea strugurilor de pe câmp”, spune Tudor Ciobanu, președintele Asociației Producătorilor și Exportatorilor de Struguri. El afirmă că nu trebuie să mergem departe pentru a găsi argumente: „a trecut doar o lună de la finalizarea recoltei, însă rafturile supermarketurilor sunt deja pline cu struguri de import, vânduți la prețuri duble”. Expertul invocă experiența Egiptului în acest sens. De la un volum de export de numai 800 de tone de struguri în 2000, țara a crescut la o cotă de 70 de mii de tone, în 2008, în urma unei politici de stat bine chibzuite.

Pe ce piețe mizăm?

Cel mai mare cumpărător de struguri de masă din lume sunt SUA, cu importuri de 595 mii tone anual, după care urmează Rusia – 407 mii tone și Germania – 306 mii tone. Experții atrag atenția asupra potențialului mare al pieței ruse – în ultimul deceniu, Rusia a reprezentat cea mai dinamică piață, cu o rată anuală de creștere în termeni de volum cu 15-20%. În anul 2007, Rusia a devenit cel de-al doilea mare importator mondial de struguri, fiind depășită doar de SUA. Anul trecut, consumul în stare proaspătă a fost estimat la 440 mii tone, dintre care producția locală a acoperit mai puțin de 10%, restul strugurilor fiind importați.

În acest moment, piața rusă este dominată de doi exportatori majori – Turcia și Uzbekistan – care au acoperit 55-60% din importuri. Dacă Uzbekistanul este prezent geografic mai mult pe partea asiatică a Rusiei, Turcia își concentrează livrările pe segmentul european, respectiv fiind direct concurentul producătorilor moldoveni. O altă piață în expansiune este Ucraina. Exportul strugurilor moldovenești pe această piață este avantajat prin apropiere geografică, dar și de scutirea de taxe conform Acordului de Comerț Liber. Ca și în alte țări din Europa Centrală și de Est, în Ucraina are loc un proces intens de transformare a comerțului cu amănuntul, prin creșterea formelor moderne (supermarket, hypermarket, discounter și superette). Victor Găină, consultant la Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Struguri atrage atenția asupra faptului că nu trebuie repetată greșeala vinificatorilor, mizând doar pe piața rusă. Paralel cu piața estică, trebuie să se dezvolte și exportul în vest”, spune Victor Găină.

Dezechilibrul „moldovenesc”

Republica Moldova suferă un handicap și atunci când este vorba de productivitate la hectar. Cea mai înaltă rată de productivitate se atestă la nord – 7.7 tone de struguri de masă la hectar, iar cea mai scăzută rată este la sud – 6.6 tone la hectar. În medie pe țară, este raportată o productivitate de 6.7 tone, în timp ce concurenții de pe același segment din Turcia sau Italia se bucură de o rată a productivității de 12-15 tone la hectar.

Poamă bună, piață rea

Producția globală de struguri de masă în Moldova este de circa 90 mii tone pe an. Pe piața locală este vândută 78% din producție și numai 22% merge la export. Însă chiar și pe piața internă există o problemă – fiecare al cincilea strugure de masă merge în vinificație deoarece nu întrunește condițiile de calitate necesare pentru a fi vândut în stare proaspătă.

O altă statistică surprinzătoare vizează modul în care sunt comercializați strugurii de masă pe piața internă. Vânzările în supermarketuri dețin o cotă infimă – de numai 0.1% din total – balanța fiind înclinată net în favoarea comerțului angro, prin piețe agricole sau direct din câmp. Rețelele comerciale mari, care sunt tot mai prezente în Moldova, preferă strugurii de import, cât de paradoxal nu ar părea acest lucru pentru țara noastră.

Sursa: **ECONOMIST**

Acest material apare în cadrul programului „Consolidarea mediului privat de afaceri în RM” prin Agenda Națională de Business, cu sprijinul CIPE (SUA). Acest material reflectă doar opiniile autorilor săi.

www.cipe.org

Centrul Internațional pentru Inițiativă Privată
1155 15th Street, NW Suite 700, Washington,
D.C. 20005, USA

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale (IDIS) „Viitorul”
Str. Iacob Hâncu 10/1, Chișinău MD-2005 Republica Moldova
tel. +373 22 22 18 44 fax. +373 22 24 57 14
office@viitorul.org